

بررسی رابطه بین محافظه‌کاری و پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

حمید محمود آبادی^۱

حمید رضا رضایی^۲

احمد اسحاقی^۳

چکیده

هدف از این مطالعه بررسی رابطه میان محافظه‌کاری و میزان پیش‌بینی سود توسط مدیران شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران است. بدین منظور ۱۱۱ شرکت از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس انتخاب گردید. جهت کمی کردن محافظه‌کاری از سه معیار (نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری، اقلام تعهدی عملیاتی و اقلام تعهدی غیر عملیاتی) استفاده شد. فرضیه‌های پژوهش در سطح هر صنعت و در سطح کل صنایع مورد بررسی قرار گرفت. نتایج تحقیق رابطه بین نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها و سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت را تایید کرده است، هر چند قدرت توضیح دهندگی آن پایین است. علاوه بر آن، نتایج نیز نشان دهنده عدم وجود رابطه بین اقلام تعهدی عملیاتی و غیر عملیاتی (اختیاری) با میزان سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت می‌باشد. در نهایت نتایج بیانگر عدم وجود رابطه بین محافظه‌کاری حسابداری و پیش‌بینی سود توسط مدیریت است.

واژه گان کلیدی: محافظه‌کاری، پیش‌بینی سود، اقلام تعهدی عملیاتی، اقلام تعهدی غیر عملیاتی.

۱. استادیار حسابداری و عضو هیئت علمی دانشگاه شیراز

Email: hamid_mahmoodabadi@yahoo.com

۲. کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه شیراز

۳. کارشناس ارشد حسابداری دانشگاه شیراز

تاریخ دریافت: ۹۱/۰۸/۲۳ تاریخ پذیرش: ۹۲/۰۲/۰۸

۱. مقدمه

افشای داوطلبانه‌ی اطلاعات مالی از طریق پیش‌بینی سود، در عصر حاضر اهمیت زیادی یافته است. برای مثال با تشخیص پیش‌بینی داوطلبانه سود در کاهش تقارن اطلاعاتی، کمیسیون بورس اوراق بهادار، در اوایل سال ۱۹۷۳ برای اولین بار به منظور تشویق مدیریت به ارائه پیش‌بینی‌های داوطلبانه، به شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اجازه افشای پیش‌بینی‌های سود را داد و دو سال بعد شرکت‌ها را ملزم به انتشار چنین اطلاعاتی کرد. در آوریل سال ۱۹۷۶، این الزام به دلیل مخالفت زیاد، برداشته شد. در ایران نیز در سال ۱۳۸۱ بورس اوراق بهادار تهران، طبق بند چ ماده ۵ آیین‌نامه افشای اطلاعات، شرکت‌ها را مکلف به ارائه پیش‌بینی سود هر سهم در پایان سه ماه کرد (مشایخ و شاهرخی، ۱۳۸۶، ۶۷). سودهای پیش‌بینی شده توسط مدیریت در ارزیابی شرکت‌ها و تأثیرگذاری بر قیمت سهام شرکت‌ها معیار با اهمیتی است (کاج، ۲۰۰۱)، بنابراین پیش‌بینی سود به سرمایه‌گذاران کمک می‌کند تا فرآیند تصمیم‌گیری خود را بهبود بخشند و خطر تصمیم‌های خود را کاهش دهند. آن‌ها علاقه دارند، منافع آینده سرمایه‌گذاری خود را برآورد نمایند تا بتوانند درباره دریافت سود نقدی آینده و نیز ارزش سهام خود داوری کنند، بیور می‌گوید «پیش‌بینی‌ها را می‌توان بدون اخذ تصمیم انجام داد ولی کوچک‌ترین تصمیم‌گیری را نمی‌توان بدون پیش‌بینی آینده انجام داد» (نقل از مشایخ و شاهرخی، ۱۳۸۶، ۶۶). علاوه بر آنچه در بالا آمد، تحلیل‌گران مالی انتظارات خود را راجع به سود تحلیل می‌کنند و قیمت‌های اوراق بهادار بعد از انتشار پیش‌بینی‌های داوطلبانه‌ی مدیریت، تعدیل می‌شود (پاتل، ۱۹۷۶؛ پنمان، ۱۹۸۰؛ وای میر، ۱۹۸۴؛ آجین کیا و گیفت، ۱۹۸۴؛ پونال و وای میر، ۱۹۸۹). بنابراین، تصمیم مدیریت به منظور انتشار پیش‌بینی سود، یک رویداد اقتصادی مهم تلقی می‌شود (کازنیک و لو، ۱۹۹۵؛ فرانکل و همکاران، ۱۹۹۵؛ نگار و همکاران، ۲۰۰۳؛ آجین کیا و همکاران، ۲۰۰۵) دست‌یابی به اطلاعات مناسب و مرتبط، امروزه یکی از عوامل مؤثر در تصمیم‌گیری است. در صورتی که اطلاعات مورد نیاز به صورتی نامتقارن بین افراد توزیع شود، ممکن است نتایج متفاوتی را نسبت به موضوعی واحد سبب شود. بنابراین، قبل از این که خود اطلاعات برای فرد تصمیم‌گیرنده مهم باشد، کیفیت توزیع اطلاعات است که باید به صورت دقیق مورد ارزیابی قرار گیرد (قائمی و وطن‌پرست، ۱۳۸۴: ۸۶). نبود تقارن اطلاعاتی پدیده‌ای منفی است که به طور معمول در بازارهای اوراق بهادار رخ می‌دهد و باعث ایجاد تفاوت بین ارزش ذاتی یک سهم و ارزش برآورد شده آن سهام به وسیله سرمایه‌گذاران

می‌شود (دیاموند و ورسیا، ۱۹۹۱). نبود تقارن اطلاعاتی زمانی به وجود می‌آید که یک طرف از قرارداد یا معامله از اطلاعات بیشتری برخوردار باشد، مشروط بر اینکه از آن اطلاعات در هنگام برقراری ارتباط با طرف مقابل به طور موثر استفاده کند (کلارکسون و همکاران، ۲۰۰۷). نبود تقارن اطلاعاتی به طور مستقیم بر عملکرد بازارهای اوراق بهادار تاثیر می‌گذارد. به گونه‌ای که افزایش آن باعث کاهش کارایی بازار و کاهش آن باعث افزایش کارایی بازار می‌شود. تأثیرات منفی نبود تقارن اطلاعاتی باعث پیدایش مفهومی جدیدی در زمینه افشای اطلاعاتی حسابداری شده است، یکی از این مفهومی‌ها که امروزه مورد توجه پژوهشگران بسیاری در عرصه مالی و حسابداری قرار گرفته، مفهوم محافظه‌کاری است. محافظه‌کاری یکی از قراردادهای مهم گزارشگری مالی محسوب می‌شود که باعث کاربرد احتیاط در تشخیص و سنجش درآمد و دارایی‌ها می‌گردد. محافظه‌کاری واکنشی است احتیاطی که در شرایط نبود اطمینان به کار گرفته می‌شود و می‌کوشد نشان دهد که نبود اطمینان و ریسک ذاتی در وضعیت شرکت به قدر کافی مطرح شده است (گیولی و هاین، ۲۰۰۰). به اعتقاد بسیاری از پژوهشگران، این واکنش احتیاطی می‌تواند دارای اطلاعات با اهمیتی باشد و در کاهش نبود تقارن اطلاعاتی موجود بین تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی و استفاده‌کنندگان صورت‌های مالی، نقش آفرینی کند. به اعتقاد این محققان محافظه‌کاری نقش اطلاعاتی دارد و در واقع به محافظه‌کاری باید به عنوان نوعی ارسال نشانه از مدیریت به استفاده‌کنندگان نگریست.

۲. بیان مساله

از دیدگاه تهیه‌کنندگان صورت‌های مالی، محافظه‌کاری به عنوان کوششی برای انتخاب روشی از روش‌های پذیرفته شده حسابداری است که به یکی از موارد زیر منتج می‌شود (شباهنگ، ۱۳۸۱: ۵۴):

۱. شناخت کندتر درآمد فروش
۲. شناخت سریع‌تر هزینه
۳. ارزشیابی کمتر دارایی‌ها
۴. ارزشیابی بیشتر بدهی‌ها

پژوهش‌های گذشته بیان می‌دارند: از آنجایی که پیش‌بینی همچنین برای کاهش عدم تقارن اطلاعات طراحی شده (لو و پنمان، ۱۹۹۰)، حسابداری محافظه‌کارانه می‌تواند انگیزه مدیریت را برای انتشار پیش‌بینی به منظور کاهش تقارن اطلاعاتی، بین مدیر و سهامداران کاهش دهد (لنند و

واتز، ۲۰۰۸). از طرفی به علت وجود عدم تقارن اطلاعاتی، افراد در بازار سرمایه، اطلاعات مختلفی را درباره‌ی موضوع واحدی کسب می‌کنند که با انجام پیش‌بینی‌های مدیریت راجع به سود، عدم تقارن اطلاعاتی کاهش می‌یابد. سوالی که در این پژوهش به آن پاسخ داده می‌شود این است که: آیا ویژگی‌های یک سیستم حسابداری شرکت نظیر میزان حسابداری محافظه‌کارانه، روی استراتژی پیش‌بینی سود مدیریت تأثیر می‌گذارد یا خیر؟ در این پژوهش، ما این مسأله را به وسیله‌ی تهیه شواهدی از ارتباط بین معیار محافظه‌کاری حسابداری و استمرار گزارش‌گری پیش‌بینی‌ها و دقیق و به موقع بودن آن بررسی می‌کنیم. محافظه‌کاری از ویژگی‌های بارز گزارش‌گری مالی است (کیم و جانگ، ۲۰۰۷، ۳) که با تسریع در شناسایی اخبار بد، قابلیت اعتماد سود گزارش شده را افزایش داده (لفوندو واتز، ۲۰۰۸؛ لی جینگ، ۲۰۰۸) و عدم تقارن اطلاعاتی را کاهش می‌دهد.

۳. اهمیت و ضرورت تحقیق

افشای داوطلبانه اطلاعات مالی، از طریق پیش‌بینی سود، یک جزء مهم محیط اطلاعاتی است که شرکت را احاطه کرده است. بعد از این پیش‌بینی‌ها، تحلیل‌گران مالی انتظارات خود را در مورد سود تحلیل می‌کنند و قیمت اوراق بهادار بعد از انتشار پیش‌بینی‌های داوطلبانه‌ی مدیریت، تعدیل می‌شود. طبق پژوهش‌های انجام شده در ادبیات پیشین، ما به این نتیجه رسیدیم که اکثر محققان، از وجود یک رابطه منفی میان محافظه‌کاری و پیش‌بینی‌های مدیریت راجع به سود سخن گفتند ولی بعضی دیگر رابطه‌ی مثبت را کشف کردند. به همین دلیل، تحقیق در مورد نوع رابطه‌ی بین این دو، با توجه به تضاد روابط بالا، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

۴. مبانی نظری و پیشینه پژوهش

۱.۴. پیشینه خارجی

۱.۱.۴. پیش‌بینی سود

در پژوهشی که توسط کرگ و مالکیل^۵ در سال ۱۹۶۸ در مورد پیش‌بینی سود صورت گرفت، این دو محقق، دقت پیش‌بینی تحلیل‌گران را با دقت پیش‌بینی‌های حاصله از مدل سری‌های زمانی را برای ۵ شرکت سرمایه‌گذاری به مدت ۵ سال مقایسه کردند و نتیجه گرفتند؛ عملکرد تحلیل‌گران نسبت به مدل‌های سری زمانی بهتر است. رولاند^۶ در سال ۱۹۷۸ پیش‌بینی مدیران را با پیش‌بینی تحلیل‌گران و همچنین هر یک را با پیش‌بینی مدل‌های سری زمانی مقایسه نمود. شواهد حاصله از پیش‌بینی‌ها نشان داد؛ پیش‌بینی مدیران نسبت به

تحلیل‌گران از دقت بیشتری برخوردار است اما تفاوت آن‌ها با اهمیت نیست. علاوه بر این، پیش‌بینی تحلیل‌گران در صورتی قبل از پیش‌بینی مدیران اعلام شود. نسبت به زمانی که این پیش‌بینی بعد از پیش‌بینی مدیران اعلام شود، از دقت کمتری برخوردار است. مقایسه این دو پیش‌بینی با مدل‌های سری زمانی حاکی از آن بود که پیش‌بینی تحلیل‌گران هنگامی که قبل از پیش‌بینی مدیران اعلام شود، بر مدل‌های سری زمانی برتری ندارد. بیکی^۷ (۱۹۸۰) دقت پیش‌بینی‌های سود مدیریت را با پیش‌بینی‌های سود تحلیل‌گران مورد مقایسه قرار داد. نتایج بررسی نشان داد؛ پیش‌بینی‌های مدیریت نسبت به پیش‌بینی‌های تحلیل‌گران از دقت بالاتری برخوردار است. در پژوهشی که توسط ماچوگا و همکاران^۸ (۲۰۰۲) در مورد محتوای اطلاعاتی ارزش افزوده اقتصادی در پیش‌بینی سود هر سهم صورت گرفت، نتایج نشان داد؛ که ارزش افزوده اقتصادی نسبت به جریان‌های نقدی عملیاتی، معوقه‌ها و بازده در پیش‌بینی سود دارای محتوای اطلاعاتی است. در مرحله دیگری از پژوهش آنان، رابطه ارزش افزوده اقتصادی، سود دوره جاری، جریان‌های نقدی و بازده با خطای پیش‌بینی سود هر سهم، بررسی شد. نتیجه این بررسی نشان داد که ارزش افزوده اقتصادی دارای محتوای فزاینده اطلاعاتی و رابطه معنادار با خطای پیش‌بینی سود هر سهم است و بنابراین، ارزش افزوده اقتصادی دارای محتوای اطلاعاتی برای پیش‌بینی سود آتی است (ماچوگا و همکاران، ۲۰۰۲، ۶۹).

۲.۱.۴. محافظه‌کاری

پس از واتز^۹ (۱۹۹۳)، باسو^{۱۰} (۱۹۹۷) پیشگام انجام تحقیقات در مورد محافظه‌کاری بوده است و باسو (۱۹۹۷، ۸) معتقد است که محافظه‌کاری طی قرن‌ها تئوری و عمل حسابداری را تحت تأثیر قرار داده است. یافته‌های او حاکی از وجود محافظه‌کاری در گزارش‌های مالی بود. باسو محافظه‌کاری را به وسیله سود سهام و بازده سهام اندازه‌گیری کرده است و معتقد است زیان‌ها و اخبار ناخوشایند، هم در سود، هم در بازده دوره جاری منعکس می‌شوند، در حالی که برخی افزایش‌ها در ارزش دارایی‌ها و برخی درآمدها بدون انعکاس در سود حسابداری، فقط در بازده منعکس می‌شوند. پس از باسو (۱۹۹۷)، گیولی و هاین (۲۰۰۰) به بررسی سیر تاریخی محافظه‌کاری پرداختند تا بدین سوال پاسخ دهند که آیا گزارش‌گری مالی، محافظه‌کارانه‌تر شده است یا نه؟ آن‌ها از اقلام تعهدی غیر عملیاتی (اختیاری) برای اندازه‌گیری و سنجش محافظه‌کاری استفاده نمودند. آن‌ها به این دلیل از اقلام تعهدی و اختیاری (غیر

عملیاتی) استفاده می‌کنند که از یک سو حسابداری تعهدی مجرای برای اعمال محافظه‌کاری است و از دیگر سو، اعمال اختیار از جانب مدیران در شرایط نبود اطمینان، زمینه پیدایش محافظه‌کاری را فراهم می‌آورد. جمع اقلام تعهدی و اقلام تعهدی اختیاری (غیر عملیاتی) این گونه محاسبه می‌شود: (گیولی و هاین، ۲۰۰۰، ۳۰۷).

$$ACC_{it} = (NI_{it} + DEP_{it}) - CFO_{it}$$

$$OACC_{it} = \Delta(AR_{it} + I_{it} + PE_{it}) - \Delta(AP_{it} + TP_{it})$$

$$NOACC_{it} = ACC_{it} - OACC_{it}$$

که:

NI = سود خالص قبل از اقلام غیر مترقبه	ACC = جمع اقلام تعهدی
CFO = جریان نقدی عملیاتی	DEP = هزینه استهلاک
AR = حساب‌های دریافتی	OACC = اقلام تعهدی عملیاتی
I = پیش‌پرداخت هزینه‌ها	I = موجودی مواد و کالا
PE = مالیات‌های پرداختنی	AP = حساب‌های پرداختنی
TP = مالیات‌های پرداختنی	NOACC = اقلام تعهدی غیر عملیاتی

این معیار، توسط پائیک و همکاران^{۱۱} (۲۰۰۷)، گیولی و همکاران^{۱۲} (۲۰۰۷)، و نیز باتاچاریا و همکاران^{۱۳} (۲۰۰۳) استفاده شده است. یکی دیگر از شاخص‌های معرفی شده توسط گیولی و هاین (۲۰۰۰)، چولگی منفی توزیع سود و جریان‌های نقدی است. گیولی و هاین (۲۰۰۰) به پیروی از بیور و رایان^{۱۴} (۲۰۰۰)، از نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها نیز استفاده کردند.

خان و واتز^{۱۵} (۲۰۰۷) از دیگر پژوهش‌گرانی هستند که به ابداع روشی برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری پرداختند. از منظر آنان، محافظه‌کاری تابعی است از میزان اهرم، نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها و اندازه واحد تجاری.

در پژوهشی که توسط‌های و همکاران^{۱۶} (۲۰۰۹)، در رابطه با تأثیر محافظه‌کاری بر پیش‌بینی سود صورت گرفت. آن‌ها در این پژوهش از سه معیار انفرادی (ارزش دفتری به ارزش بازار، معیار تعهدی و مخارج تحقیق و توسعه و سطح موجودی و ذخیره آگهی) و دو معیار ترکیبی برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری استفاده کردند. نتایج پژوهش نشان دادند؛ یک ارتباط منفی میان محافظه‌کاری و استمرار پیش‌بینی‌های مدیریت و دقیق و به هنگام بودن این پیش‌بینی‌ها

وجود دارد. روی هم رفته، این نتایج نشان می‌دهد که عمل حسابداری محافظه‌کارانه، به عنوان یک جانشین برای پیش‌بینی‌های مدیریت از طریق کاهش عدم تقارن اطلاعاتی در بازار و کاهش تعهدات آتی به واسطه‌ی گزارشگری به موقع اخبار بد است.

۲.۴. پیشینه داخلی

۱.۲.۴. پیش‌بینی سود

ستایش (۱۳۸۲) به بررسی مقایسه قدرت پیش‌بینی سود خالص و سود عملیاتی در شرکت‌های بورس اوراق بهادار تهران پرداخت و نتیجه گرفت که سود عملیاتی مبنای مناسب‌تری جهت پیش‌بینی قدرت سودآوری خواهد بود. در پژوهشی که نوروش و مشایخی (۱۳۸۳) در رابطه با سودمندی ارزش افزوده (اقتصادی و نقدی) در پیش‌بینی سود حسابداری شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی سال‌های ۱۳۷۵-۱۳۸۱ صورت گرفت. نتایج حاصل از آزمون فرضیه‌های تحقیق، حاکی از ارتباط معنی دار تغییرات سود حسابداری و تغییرات ارزش افزوده اقتصادی در کلیه شرکت‌های مورد مطالعه، بدون توجه به صنعتی که بدان تعلق دارند، می‌باشد. هم‌چنین این ارتباط در کلیه صنایع مورد مطالعه، به جزء صنایع تجهیزات و نقلیه موتوری، به تأیید رسیده است. هم‌چنین نتایج تحقیق حاکی از عدم ارتباط معنی دار تغییرات سود حسابداری و تغییرات ارزش افزوده نقدی، هم در شرکت‌های مورد مطالعه بدون توجه به نوع صنعت آن‌ها و نیز به تفکیک صناعی که به آن تعلق دارند، می‌باشد.

در پژوهشی که شریعت پناهی و قاسمی (۱۳۸۴) در مورد مقایسه دقت پیش‌بینی سود توسط مدیریت با سری‌های زمانی باکس-جنکینز صورت گرفت نتایج حاصل از این تحقیق حاکی از آن است که سود هر سهم اعلام شده توسط مدیریت در بودجه شرکت‌ها، از پیش‌بینی سود هر سهم به وسیله مدل‌های سری زمانی باکس-جنکینز به مراتب به واقعیت نزدیک‌تر است. به بیان روشن‌تر، سود هر سهم اعلام شده در بودجه شرکت‌ها توسط مدیران همچنان از دقتی فراتر از بهترین مدل‌های پیش‌بینی سری‌های زمانی برخوردار می‌باشد.

مدرس و عباس زاده (۱۳۸۷) به بررسی تأثیر توانایی پیش‌بینی اجزاء تعهدی و جریان‌های نقدی بر کیفیت سود پیش‌بینی شده پرداختند. نتایج پژوهش نشان داد؛ سودهای گذشته می‌تواند سود آتی را با حداقل خطای ممکن پیش‌بینی کند. هم‌چنین ورود یکی از اجزاء سود

نقدی یا تعهدی به مدل‌های پیش‌بینی را بهبود می‌بخشد. همچنین مشخص گردید تأثیر جزء نقدی در مدل‌های پیش‌بینی از اقلام تعهدی بیشتر است.

۲.۲.۴. محافظه‌کاری

کردستانی و امیر بیگی (۱۳۸۷) رابطه عدم تقارن زمانی سود و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام را به عنوان دو معیار ارزیابی محافظه‌کاری در گزارش‌گری مالی مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها در این پژوهش دریافتند که بین عدم تقارن زمانی سود و نسبت ارزش بازار به ارزش دفتری سهام، رابطه منفی اما معنی داری وجود دارد و هر چه دوره برآورد معیار عدم تقارن زمانی سود طولانی‌تر شود، این رابطه نیز منفی‌تر می‌شود. بنی‌مهد و باغبانی (۱۳۸۸)، اثر محافظه‌کاری حسابداری، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان دهی شرکت‌ها مورد بررسی قرار دادند. نتایج پژوهش نشان می‌دهد که محافظه‌کاری حسابداری با زیان دهی شرکت‌ها رابطه‌ای مستقیم دارد.

مهرانی، وافی ثانی و حلاج (۱۳۸۸)، رابطه قراردادهای بدهی و اندازه‌ی شرکت با محافظه‌کاری در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس بهادار تهران را مورد بررسی قرار دادند. آن‌ها در این پژوهش برای اندازه‌گیری محافظه‌کاری از سه معیار مبتنی بر اقلام تعهدی، مبتنی بر ارزش بازار و رابطه بازدهی سهام و سود استفاده کردند. یافته‌های پژوهش بیانگر رابطه مثبت معناداری بین بدهی و محافظه‌کاری در دو معیار مبتنی بر اقلام تعهدی و مبتنی بر ارزش بازار وجود داد. همچنین، رابطه‌ی منفی اندازه‌ی شرکت و محافظه‌کاری تنها در معیار مبتنی بر ارزش بازار مورد تأیید قرار گرفت، بنابراین در کل نمی‌توان استنباط کرد که بین اندازه‌ی شرکت و محافظه‌کاری رابطه منفی و معنی‌داری وجود دارد. ستایش و جمالیان پور (۱۳۸۹) به بررسی وجود محافظه‌کاری در گزارش‌گری مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران پرداختند. پژوهش آن‌ها بر روی ۱۹۴ شرکت در بازه زمانی ۱۳۷۷ تا ۱۳۸۷ انجام پذیرفت. نتایج پژوهش بیانگر آن است که در اکثریت موارد، پاسخ نامتقارن میان سود حسابداری و بازدهی سهام (چه در سطح صنایع مختلف) وجود ندارد. علاوه بر آن، اقلام برآمده از محافظه‌کاری مدیران و حسابداران، یعنی اقلام تعهدی غیر عملیاتی، با گذشت زمان تغییر قابل ملاحظه‌ای نداشته است. همچنین، بررسی تفاوت میزان چولگی جریان وجه نقد عملیاتی و توزیع سود نقدی روشن کرد که در سطح کل شرکت‌ها، چولگی جریان وجه نقد عملیاتی بیش‌تر است، در صورتی که در سطح صنایع مختلف، چولگی توزیع سود نقدی افزون‌تر بود. به علاوه، نتایج حاصل از بررسی تفکیک اختلاف ارزش بازار و ارزش دفتری خالص

دارایی‌ها نشان می‌دهد که محافظه‌کاری شرطی و غیر شرطی در هر دو سطح پژوهش، اعم از کل شرکت‌ها و صنایع مختلف وجود داشته و روند آن نیز صعودی است.

۵. فرضیه‌های تحقیق

- بین محافظه‌کاری و میزان پیش‌بینی سود هر صنعت از شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود دارد.
- ۱- بین نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری و میزان پیش‌بینی سود هر صنعت، رابطه معناداری وجود دارد.
- ۲- بین اقلام تعهدی عملیاتی و میزان پیش‌بینی سود هر صنعت، رابطه معناداری وجود دارد.
- ۳- بین اقلام تعهدی اختیاری (غیر عملیاتی) و میزان پیش‌بینی سود هر صنعت، رابطه معناداری وجود دارد.
- بین محافظه‌کاری و میزان پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، رابطه معناداری وجود دارد.
- ۴- بین نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری و میزان پیش‌بینی سود شرکت‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.
- ۵- بین اقلام تعهدی عملیاتی و میزان پیش‌بینی سود شرکت‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.
- ۶- بین اقلام تعهدی اختیاری (غیر عملیاتی) و میزان پیش‌بینی سود شرکت‌ها، رابطه معناداری وجود دارد.

۶. جامعه و نمونه آماری

جامعه آماری پژوهش حاضر، کلیه شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران می‌باشند. جهت انتخاب نمونه، از هیچ یک از روش‌های نمونه‌گیری استفاده نگردید و نمونه آماری شامل آن دسته از شرکت‌هایی بودند که دارای شرایط ذیل می‌باشند:

- به لحاظ افزایش قابلیت مقایسه، دوره مالی منتهی به پایان اسفند ماه باشد؛
- طی سال‌های ۱۳۸۳ تا ۱۳۸۸ تغییر سال مالی و توقف عملیات نداشته باشد؛

- صورت‌های مالی و یادداشت‌های همراه شرکت در بازه زمانی مذکور، به طور کامل در سایت بورس اوراق بهادار موجود باشد و اطلاعات مورد نیاز به منظور استخراج داده‌ها در دسترس باشد؛ جزء شرکت‌های سرمایه‌گذاری و بانک‌ها نباشد و شرکت مورد نظر طی دوره پژوهش فعالیت مستمر داشته و سهام آن مورد معامله قرار گرفته باشد.

۷. روش شناسی پژوهش

در این پژوهش ۱۱۱ شرکت پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران بین سال‌های ۸۸-۱۳۸۴ انتخاب شدند که برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش حاضر از آمار توصیفی (میانگین، میانه، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی، مدل رگرسیون خطی چندگانه و تحلیل واریانس) استفاده شده است.

۸. متغیرهای پژوهش

با توجه به فرضیات طراحی شده، متغیرهای این پژوهش به شرح زیر است:

۱.۸. متغیر وابسته

از پیش‌بینی سود توسط مدیریت به عنوان متغیر وابسته استفاده شده است که از صورت‌های مالی قابل استخراج است.

۲.۸. متغیرهای مستقل

اقدام تعهدی غیر عملیاتی (اختیاری): از این متغیر جهت اندازه‌گیری محافظه‌کارانه پیروی از گیولی و هاین (۲۰۰۰) استفاده شده است که نحوه محاسبه آن در پیشینه پژوهش ذکر گردیده است. این معیار توسط پائیک و همکاران (۲۰۰۷)، گیولی و هاین (۲۰۰۷) و پژوهش‌گران داخلی همانند ستایش و جمالیان پور (۱۳۸۹) نیز استفاده گردیده است.

اقدام تعهدی عملیاتی: از این متغیر نیز جهت اندازه‌گیری محافظه‌کارانه پیروی از گیولی و هاین (۲۰۰۰) استفاده شد که نحوه محاسبه آن در پیشینه پژوهش ذکر گردیده است. این معیار توسط پائیک و همکاران (۲۰۰۷)، گیولی و هاین (۲۰۰۷) و پژوهش‌گران داخلی همانند ستایش و جمالیان پور (۱۳۸۹) نیز استفاده گردیده است.

نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌های واحد تجاری در پایان سال مالی به ارزش دفتری آن‌ها: از این متغیر به پیروی از بیور و رایان (۲۰۰۰)، ستایش و جمالیان پور (۱۳۸۹) به عنوان متغیر مستقل استفاده شده است که ارزش بازار از حاصل ضرب ارزش بازار سهام در تعداد سهام بدست می‌آید و ارزش دفتری نیز از صورت‌های مالی قابل استخراج است.

۳.۸. متغیرهای کنترلی

نسبت اهرم مالی: با توجه به پژوهشی که توسط نمازی و شمس‌الدینی (۱۳۸۶) صورت گرفت بین نسبت اهرم مالی و دقت پیش‌بینی سود رابطه معنی‌داری از نظر آماره برقرار است. از این رو در این پژوهش به پیروی از چوی و وانگ (۲۰۰۷)، و کرنیر و مارتینز (۲۰۰۶)، از این متغیر به عنوان متغیر کنترلی استفاده شده که از تقسیم کل بدهی‌های شرکت بر جمع کل دارایی‌های شرکت حاصل می‌گردد.

اندازه شرکت: با توجه به پژوهشی که توسط مشایخ و شاه‌رخی (۱۳۸۶) صورت گرفت. اندازه شرکت از عوامل مؤثر بر پیش‌بینی سود است که در این پژوهش به پیروی از بهمن و همکاران (۲۰۰۸) و زمسکی (۱۹۸۴)، به عنوان متغیر کنترلی از آن استفاده شده که از لگاریتم فروش جهت کمی کردن آن استفاده گردید.

۹. روش تجزیه و تحلیل

داده‌های اولیه پس از استخراج از منابع ذکر شده وارد نرم افزار اکسل شده تا با انجام برخی محاسبات، متغیرهای مورد نیاز برای آزمون فرضیه‌های پژوهش به دست آید. سپس اطلاعات حاصل از اندازه‌گیری متغیرها به منظور آزمون فرضیه‌های پژوهش وارد نرم افزار SPSS نسخه ۱۷ شده است. برای تجزیه و تحلیل آماری داده‌ها و آزمون فرضیه‌های پژوهش حاضر از آمار توصیفی (میانگین، میانه، انحراف معیار، چولگی و کشیدگی) و آمار استنباطی (ضریب همبستگی، مدل رگرسیون خطی چندگانه و تحلیل واریانس) استفاده شده است.

۱.۹. روش آزمون فرضیه‌های پژوهش

به منظور آزمون فرضیه‌ها، پس از محاسبه آماره‌های توصیفی متغیرهای پژوهش، از ضریب همبستگی (R) و مدل رگرسیون استفاده می‌شود. شیوه کار در رگرسیون به این صورت است که ابتدا باید معناداری کل مدل رگرسیون مورد آزمون قرار گیرد که این کار توسط نگاره‌ی

(ANOVA) صورت می‌گیرد. سپس باید معناداری تک تک ضرایب متغیرهای مستقل بررسی شود که این کار با استفاده از نگاره‌ی ضرایب صورت می‌گیرد (مومنی و فعال قیومی، ۱۳۸۹: ۱۱۹-۱۲۰). به منظور آزمون معناداری مدل رگرسیون در فرضیه‌ها از آزمون F و مقدار احتمال (p-value) محاسبه شده توسط نرم‌افزار SPSS (نگاره‌ی ANOVA) استفاده می‌شود و به منظور آزمون معناداری ضرایب جزئی رگرسیون در فرضیه‌ها از آزمون t و مقدار احتمال محاسبه شده توسط نرم‌افزار SPSS (نگاره‌ی ضرایب) استفاده شده است. فرضیه‌های آزمون به صورت زیر بیان شد:

H_0 : عدم وجود رابطه معنادار بین متغیر مستقل و وابسته.

H_1 : وجود رابطه معنادار بین متغیر مستقل و وابسته.

در آزمون معناداری کل مدل رگرسیون و معناداری ضرایب جزئی رگرسیون، در صورتی که مقدار احتمال بزرگ‌تر از سطح خطای مورد نظر α (۰.۰۵) باشد ضریب به دست آمده معنادار نیست و فرض H_0 را نمی‌توان رد کرد. به صورت مشابه، اگر مقدار احتمال کوچک‌تر از سطح خطای مورد نظر باشد، ضریب به دست آمده معنادار است و فرض H_0 رد می‌شود. با توجه به محدودیت‌های اعمال شده در نمونه آماری، تعداد شرکت‌های انتخابی برخی از صنایع اندک بوده و بنابراین با صنایع تقریباً مشابه ترکیب گردیده است. افزون بر این، برخی صنایع در نمونه آماری فاقد نماینده است. در نهایت، شرکت‌های نمونه در ۱۰ گروه صنعت، طبقه‌بندی شد که هر شرکت در ۵ سال بررسی شده است. گروه‌بندی شرکت‌ها و فراوانی هر گروه در زیر آمده است:

نگاره (۱) - گروه‌بندی صنایع و فراوانی آنها در نمونه آماری

ردیف	گروه صنایع	صنایع زیرمجموعه	فراوانی
۱	دارویی	مواد و محصولات دارویی	۱۴
۲	غذایی و آشامیدنی	محصولات غذایی و آشامیدنی، قند و شکر	۹
۳	شیمیایی، نفتی	محصولات شیمیایی، فرآورده‌های نفتی	۱۱
۴	کاشی و سرامیک	کاشی و سرامیک	۷
۵	سیمانی	سیمان، آهک، گچ	۱۱
۶	خودرو و ساخت قطعات	خودرو و ساخت قطعات	۲۶
۷	محصولات فلزات و غیر فلزی	فلزات اساسی، ساخت محصولات فلزی، استخراج کانه‌های فلزی، سایر محصولات کانی غیر فلزی	۲۰
۸	ماشین‌آلات و تجهیزات	ماشین‌آلات و تجهیزات، رایانه و فعالیت‌های وابسته، ساخت رادیو و تلویزیون، ماشین‌آلات و دستگاه‌های برقی، خدمات فنی و مهندسی	۱۳
			۱۱۱

۲.۹. آمار توصیفی

متغیرهای توصیفی و علامت‌های اختصاری مربوط به آن‌ها در این تحقیق عبارتند از: اقلام تعهدی عملیاتی (OACC)، اقلام تعهدی غیر عملیاتی (NOACC)، جریان نقد عملیاتی (CFFO)، سود پیش‌بینی شده (EF)، نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها (MV/BV)، نسبت کل بدهی‌ها به کل دارایی‌ها (LEV)، لگاریتم فروش (log sale)

نگاره (۲) - آمار توصیفی

متغیر	OACC	NOACC	CFFO	EF	MV/BV	LEV	log sale
میانگین	۳۵۹۲۸.۵۹	-۱۳۱۳۸.۸۸	۳۳۶۵۲۱.۳۱	۹۲۶.۸	۵.۶۲۳۸۴	۰.۵۹۵۷۸	۲.۳۳۱۷۳
میانه	۱۱۶۴۳	-۶۵۹۸	۵۱۴۹۴	۶۵۱.۵	۵.۵۴۳	۰.۶۱۴	۱.۵۲۲
انحراف معیار	۶۰۱۷۶۵.۸۴	۵۳۲۶۶۴.۹	۱۳۴۰۹۳۹.۶	۸۷۰.۸۳۸	۰.۵۹۰۱	۰.۱۶۷۷	۵.۳۸۲۰
چولگی	-۰.۹۶۹	-۱.۵۶۸	۶.۳۱۹	۲.۶۶۲	۱.۰۰۵	-۰.۳۱۶	۱۷.۱۶۱
کشیدگی	۸۰.۸۳۸	۹۷.۳۰۱	۴۳.۸۱۰	۹.۶۴۹	۱.۷۷۲	-۰.۴۰۸	۳۴۹.۵۲۱

۳.۹. آمار استنباطی

در این بخش، به تجزیه و تحلیل داده‌ها و آزمون فرضیه‌ها با استفاده از روش‌های آمار استنباطی پرداخته می‌شود. به این منظور با استفاده از رگرسیون جزئی و تحلیل واریانس یک عامله (ANOVA) فرضیه‌های پژوهش آزمون می‌شوند. به دلیل اینکه فرضیه‌های فرعی یک بار برای هر صنعت و یک بار در سطح کل شرکت‌ها آزمون می‌شود، لذا آزمون فرضیه‌های فرعی مشابه در یک نگاره آورده شده است.

۱.۳.۹. یافته‌های پژوهش

آزمون فرضیه اول و چهارم: رابطه معناداری بین "نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها" و "سود پیش‌بینی شده" هر صنعت / کل شرکت‌ها وجود دارد.

نگاره (۳) - آزمون فرضیه اول و چهارم

نتیجه فرضیه	Coefficients			Model Summary			ANOVA		صنعت			
	P-VALUE	آماره t	b	a	DW	R ² تعدیل شده	R	Sign F		آماره F		
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۴.۸۶۹	۰.۴۶۳	۲۰۸.۳۶۱	-۲.۰۹۴	۲.۰۲۱	۰.۲۵۳	۰.۲۷۸	۰.۵۲۸	۰.۰۰۰	۱۰.۹۳۳	۱
H ₀ قبول	۰.۴۹۶	۰.۶۸۷	-۰.۱۰۵	-۴.۴۹	-۳۰.۴۴	۲.۵۷۲	۰.۰۷۸	۰.۱۴۱	۰.۳۷۵	۰.۰۹۹	۲.۲۳۵	۲
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۳.۴۵۳	۰.۳۵۶	۲۷۷.۴۵	-۴۲۹۲	۱.۸۳	۰.۵۵۶	۰.۵۸۱	۰.۷۶۲	۰.۰۰۰	۲۳.۵۷۶	۳
H ₀ قبول	۰.۱۱۸	-۱.۶۰۶	-۰.۲۹۱	-۶۲.۰۱۸	۸۴۸	۱.۲۹۰	۰.۰۹۳	۰.۱۷۳	۰.۴۱۶	۰.۱۱۳	۲.۱۵۷	۴
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۷.۱۵۰	۰.۷۶۰	۱۹۳.۳۷۰	۹۸۲۲	۱.۹۸۵	۰.۵۷۰	۰.۵۹۴	۰.۷۷۱	۰.۰۰۰	۲۴.۸۴۲	۵
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۹.۹۵۹	۰.۷۱۷	۲۱۶.۱۱۷	-۵۲	۲.۲۴۱	۰.۴۳۰	۰.۴۴۳	۰.۶۶۶	۰.۰۰۰	۳۳.۴۶	۶
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۵.۰۹۸	۰.۴۶۴	۲۴۳.۸۶۶	۶۶۷	۱.۴۸۴	۰.۲۳۹	۰.۲۶۲	۰.۵۱۲	۰.۰۰۰	۱۱.۲۶۸	۷
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۴.۲۳۹	۰.۴۷۵	۲۰۳.۹۷۲	-۲۳۱۶	۲.۰۳۳	۰.۳۱۰	۰.۳۴۴	۰.۵۸۷	۰.۰۰۰	۱۰.۱۴۶	۸
H ₀ رد	۰.۰۰۰۱	۶.۷۹۱	۰.۲۷۸	۴۴.۷۸۲	۳۵۹	۱.۷۴۷	۰.۰۷۵	۰.۰۸۰	۰.۲۸۳	۰.۰۰۰	۱۶.۴۵۹	کل

با توجه به آماره‌ی F، در تمامی صنایع به جز صنعت غذایی - آشامیدنی و کاشی - سرامیک مدل رگرسیون در حالت کلی معنی دار است؛ یعنی حداقل یکی از متغیرهای مستقل، متغیر با اهمیتی در معادله رگرسیون تلقی می‌شود و می‌توان

گفت: نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها روی سود پیش بینی شده شرکت‌ها اثر گذار است. برای اینکه دقیقاً مشخص کنیم کدام یک از پارامترهای الگوی رگرسیون معنی دار است، از آزمون t استفاده می‌کنیم. با توجه به نتایج آزمون t در مدل رگرسیون، فقط در صنایع غذایی - آشامیدنی و کاشی - سرامیک در سطح خطای ۵ درصد، بین "نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها" و "سود پیش بینی شده شرکت‌ها" رابطه معنی‌داری وجود ندارد و در صنایع دیگر این رابطه معنی دار است. برای داده‌های تجمعی نیز در سطح خطای ۵ درصد، رابطه معنی‌داری بین متغیر مستقل و متغیر وابسته به دست می‌آید. همچنین با توجه به ضریب دوربین - واتسون (D-W)، چنانچه این آماره در بازه ۱.۵ تا ۲.۵ قرار گیرد فرض عدم همبستگی بین خطاها (تفاوت بین مقادیر واقعی با مقادیر پیش‌بینی شده توسط معادله رگرسیون) پذیرفته می‌شود (مومنی و فعال قیومی، ۱۳۸۹: ۱۲۸-۱۲۹) که در نگاره‌ی فوق مشاهده می‌شود که در تمامی صنایعی که رابطه بین متغیر وابسته و مستقل آن پذیرفته شده است این ضریب در محدوده مورد قبول واقع شده است.

آزمون فرضیه دوم و پنجم: رابطه معناداری بین "افلام تعهدی عملیاتی" و "سود پیش بینی شده" هر صنعت / کل شرکت‌ها وجود دارد.

نگاره (۴) - آزمون فرضیه دوم و پنجم

نتیجه فرضیه	Coefficients			Model Summary			ANOVA			صنعت		
	P-VALUE	t آماره	B	A	DW	R ² تعدیل شده	R ²	R	Sign F		F آماره	
H ₀ قبول	۰.۹۹۲	-۰.۰۱۰	-۰.۰۰۲	-۰.۰۰۱	-۲۳۵۱	۲.۱۸۹	۰.۰۴۵	۰.۰۷۷	۰.۲۷۸	۰.۰۷۶	۲.۳۷۰	۱
H ₀ قبول	۰.۱۴۷	۱.۴۷۸	۰.۲۱۳	۰.۰۰۲	-۲۵۵۱	۲.۶۰۳	۰.۱۱۴	۰.۱۷۵	۰.۴۱۸	۰.۰۴۷	۲.۸۹۱	۲
H ₀ قبول	۰.۶۲۲	۰.۰۴۵۶	۰.۰۵۰	۰.۰۰۰	-۵۱۸۲	۱.۸۹۰	۰.۴۵۵	۰.۴۸۶	۰.۶۹۷	۰.۰۰۰	۱۶.۴۸	۳
H ₀ قبول	۰.۴۹۲	-۰.۶۸۴	-۰.۱۲۵	۰.۰۰۰	-۱۷۷	۱.۵۷۵	۰.۰۳۲	۰.۱۱۷	۰.۳۴۲	۰.۲۷۰	۱.۳۷۲	۴
H ₀ قبول	۰.۹۹۳	-۰.۰۰۹	-۰.۰۰۱	-۰.۰۰۱	۱۹۲۸۹	۱.۹۵۳	۰.۱۳۹	۰.۱۸۶	۰.۴۳۲	۰.۰۱۴	۳.۸۹۶	۵
H ₀ قبول	۰.۱۲۱	۱.۵۵۹	۰.۱۳۷	۰.۰۰۰	۳۸۰	۱.۹۵۰	۰.۰۰۱	۰.۰۲۴	۰.۱۵۵	۰.۳۷۸	۱.۰۳۹	۶
H ₀ قبول	۰.۸۶۲	۰.۱۷۵	۰.۰۱۹	۰.۰۰۰	۱۵۹۸	۱.۵۷۴	۰.۰۳۱	۰.۰۶۱	۰.۲۴۷	۰.۱۱۱	۲.۰۵۷	۷
H ₀ قبول	۰.۷۲۵	-۰.۳۵۳	-۰.۰۴۴	-۰.۰۰۰	-۱۶۲۱	۱.۹۴۴	۰.۰۹۹	۰.۱۴۳	۰.۳۷۸	۰.۰۲۹	۳.۲۲۳	۸
H ₀ قبول	۰.۷۱۶	۰.۳۶۴	۰.۰۱۵	۰.۰۰۲	۵۱۵	۱.۷۱۹	۰.۰۰۰	۰.۰۰۶	۰.۰۷۴	۰.۳۷۰	۱.۰۴۹	کل

با توجه به آماره F، فقط در صنایع غذایی - آشامیدنی، شیمیایی - نفتی، سیمان و ماشین آلات - تجهیزات مدل رگرسیون در حالت کلی معنی دار است و با توجه به نتایج آزمون t در مدل رگرسیون مشاهده می شود که در سطح خطای ۵ درصد، بین "اقدام تعهدی عملیاتی" و "سود پیش بینی شده شرکت ها" هیچ یک از صنایع انتخابی شرکت های بورس اوراق بهادار رابطه معنی داری وجود ندارد. برای داده های تجمعی نیز در سطح خطای ۵ درصد، نیز رابطه معنی داری بین متغیر مستقل و متغیر وابسته وجود ندارد اما با توجه به ضریب دوربین - واتسون (D-W) مشاهده می شود که خطاها با هم همبستگی ندارند و می توان از معادله رگرسیون استفاده کرد، ولی رابطه معنی داری بین متغیر مستقل و وابسته وجود ندارد. آزمون فرضیه سوم و ششم: رابطه معناداری بین "اقدام تعهدی اختیاری" و "سود پیش بینی شده" هر صنعت / کل شرکت ها وجود دارد.

آماره F نشان می دهد که تنها در صنایع شیمیایی - نفتی، سیمان و ماشین آلات - تجهیزات مدل رگرسیون در حالت کلی معنی دار است. نتایج آزمون t در مدل رگرسیون نشان می دهد که تنها در دو صنعت شیمیایی - نفتی و ماشین آلات - تجهیزات در سطح خطای ۵ درصد، بین "اقدام تعهدی اختیاری" و "سود پیش بینی شده شرکت ها" رابطه معنی داری وجود دارد و برای داده های تجمعی نیز در سطح خطای ۵ درصد، رابطه معنی داری وجود ندارد که آماره F

داده‌های تجمعی نیز حاکی از عدم معنی داری مدل رگرسیون در حالت کلی برای داده‌های تجمعی است. در این فرضیه نیز ضریب دوربین-واتسون (D-W)، تمامی صنایع در محدوده مشخص شده (بین ۱.۵ تا ۲.۵) می‌باشد و بین خطاها همبستگی وجود ندارد و می‌توان از معادله رگرسیون استفاده کرد اما رابطه معنی داری بین متغیر مستقل و وابسته وجود ندارد.

نگاره (۵) - آزمون فرضیه سوم و ششم

نتیجه فرضیه	ANOVA		Model Summary				Coefficients				نتیجه فرضیه	
	F	Sign F	R	R ²	R ² تعدیل شده	DW	A	b	β	t-آماره		P-VALUE
قبول H	۲.۳۷۲	۰.۰۷۶	۰.۲۷۸	۰.۰۷۷	۰.۰۴۵	۲.۱۸۸	-۲۳۱۸	-۰.۰۰۰۴	-۰.۰۰۹	-۰.۰۸۷	۰.۹۳۱	۱
قبول H	۲.۱۹۸	۰.۱۰۳	۰.۳۷۲	۰.۱۳۹	۰.۰۷۶	۲.۶۱۱	-۲۷۱۷	۰	-۰.۰۹۸	-۰.۶۱۴	۰.۵۴۳	۲
رد H	۱۹.۳۳۲	۰	۰.۷۲۹	۰.۵۳۲	۰.۵۰۵	۱.۹۵۶	-۴۷۷۹	-۰.۰۰۲	-۰.۲۲۹	-۲.۳۱۱	۰.۰۲۵	۳
قبول H	۱.۱۹۷	۰.۳۲۷	۰.۳۲۲	۰.۱۰۴	۰.۰۱۷	۱.۵۱۵	۱۳۵	۰.۰۰۰۴	۰.۰۰۱	۰.۰۰۵	۰.۹۹۶	۴
قبول H	۳.۹۷۹	۰.۰۱۳	۰.۴۳۶	۰.۱۹	۰.۱۴۲	۱.۹۳۲	۱۹۷۸۰	۰	-۰.۰۵۹	-۰.۴۵۱	۰.۶۵۴	۵
قبول H	۱.۳۳۲	۰.۲۶۷	۰.۱۷۵	۰.۰۳۱	۰.۰۰۸	۱.۹۵۵	۴۶۹	-۰.۰۰۰۷	-۰.۱۶۳	-۱.۸۱۸	۰.۰۷۲	۶
قبول H	۲.۱۱۷	۰.۱۰۳	۰.۲۵	۰.۰۶۳	۰.۰۳۳	۱.۵۷۱	۱۴۶۷	۰.۰۰۰۷	۰.۰۵۵	۰.۴۴۹	۰.۶۵۴	۷
رد H	۶.۵۳۴	۰.۰۰۱	۰.۵۰۳	۰.۲۵۳	۰.۲۱۴	۱.۸۹۸	-۱۰۹۲	۰.۰۰۱	۰.۳۵۹	۲.۹۴۲	۰.۰۰۵	۸
قبول H	۱.۰۸۵	۰.۳۵۵	۰.۰۷۶	۰.۰۰۶	۰	۱.۷۱۹	۵۲۴	-۰.۰۰۳	-۰.۰۲۱	-۰.۴۹	۰.۶۲۵	کل

۸. نتیجه‌گیری

در نگاره‌ی زیر نتایج معنی داری کل مدل رگرسیون، یعنی نتایج آزمون تجزیه و تحلیل واریانس (ANOVA) و نیز معناداری ضریب متغیر مستقل، یعنی نتیجه معنی داری ضریب جزئی متغیر مستقل در مدل رگرسیون (Coefficients) به صورت خلاصه آورده شده است.

نگاره (۶) - نتایج آزمون فرضیه‌های پژوهش

صنعت	۱	۲	۳	۴	۵	۶	۷	۸	کل
فرضیه	T	F	t	F	t	F	t	F	T
فرضیه ۱ و ۴	**	*	**	*	**	*	**	*	**
فرضیه ۲ و ۵	-	-	*	-	-	-	-	*	-
فرضیه ۳ و ۶	-	-	**	*	-	-	-	*	-

* معنی داری کل مدل رگرسیون، ** معنی داری ضریب متغیر مستقل.

نتایج فرضیه اول و چهارم: با توجه به نگراهی فوق، فرضیه یک در سطح هر صنعت و در سطح کل صنایع پذیرفته شد. بنابراین نسبت ارزش بازار خالص دارایی‌ها به ارزش دفتری خالص دارایی‌ها بر روی سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت شرکت مؤثر است.

نتایج فرضیه دوم و پنجم: با توجه به نگراهی فوق، فرضیه دو در سطح هر صنعت و در سطح کل صنایع مورد پذیرش قرار نگرفت. لذا اقلام تعهدی عملیاتی و سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت شرکت با یکدیگر رابطه ندارند به عبارت دیگر مدیران شرکت‌ها جهت پیش‌بینی سود، محافظه‌کارانه عمل نخواهند کرد.

نتایج فرضیه سوم و ششم: با توجه به نگراهی فوق، فرضیه سه در سطح هر صنعت و در سطح کل صنایع بررسی شد. نتایج حاصله بیانگر آن است که رابطه اقلام تعهدی اختیاری (غیر عملیاتی) و میزان سود پیش‌بینی سود بستگی به نوع صنعت دارد که در صنایع گروه ۳ و ۸ مصداق داشته و در گروه صنایع ۱،۲،۴،۵،۶،۷ عکس آن می‌باشد. علاوه بر آن در سطح کل صنایع نیز فرضیه مزبور مورد پذیرش واقع نشده لذا بین اقلام تعهدی اختیاری (غیر عملیاتی) و سود پیش‌بینی شده توسط مدیریت شرکت ارتباط معناداری وجود نداشته و مدیران جهت پیش‌بینی سود، محافظه‌کارانه عمل نکرده‌اند.

۱۱- محدودیت‌های پژوهش

محدودیت‌ها و مشکلاتی که در اجرای پژوهش حاضر وجود داشته و باید حین تفسیر یافته‌های پژوهش و تعمیم آن مد نظر قرار گیرند، به شرح زیر هستند:

۱. با توجه به اینکه نمونه‌ی پژوهش از بین شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران انتخاب شده است و شرکت‌های نمونه از لحاظ اندازه، ساختار مالکیت، نوع محصولات، لزوماً معرف تمام واحدهای اقتصادی فعال در کشور نیستند، بنابراین نتایج تعمیم یافته باید با احتیاط انجام گیرد.

۲. آثار ناشی از تفاوت در روش‌های حسابداری در اندازه‌گیری و گزارش رویدادهای مالی ممکن است بر نتایج پژوهش تأثیر بگذارد، در این پژوهش به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات از بابت تفاوت‌های مذکور تعدیلی صورت نگرفته است.

۳. عدم دسترسی به تمامی اطلاعات باعث محدود کردن نمونه‌ها شده است و این یکی دیگر از محدودیت‌های احتمالی این پژوهش می‌باشد.
۴. احتمال تأثیر سایر متغیرهای دیگر بر پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران، که در این پژوهش لحاظ نگردیده است.

۱۲- پیشنهادها برای پژوهش‌های آتی

۱. بررسی تأثیر محافظه کاری مشروط و غیر مشروط و پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
۲. بررسی تأثیر محافظه کاری با دوره‌های توالی پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
۳. استفاده از مدل‌های دیگر برای محاسبه محافظه کاری بر پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
۴. بررسی سایر عوامل موثر بر پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران.
۵. ارائه مدلی جهت پیش‌بینی سود شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با استفاده از شبکه‌ی عصبی.

یادداشت‌ها:

1. Lev & Penman	10. Basu
2. Laffond & Watts	11. Paek
3. Kim & Jung	12. Gioly & et al.
4. Li jing	13. Battacharya& et al.
5. Cragg & Malkiel	14. Beaver & Rya
6. Ruland	15. Khan & Watts
7. Bikki	1. Hui& eta
8. Machuga & et al.	
9. Watts	

منابع و مأخذ

۱. بنی مهد، بهمن و تهمینه باغبانی. (۱۳۸۸). اثر محافظه‌کاری حسابداری، مالکیت دولتی، اندازه شرکت و نسبت اهرمی بر زیان‌دهی شرکت‌ها. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*. دوره ۱۶، شماره ۵۸، صص. ۷۰-۵۳.

۳. ستایش، محمد حسین و مظفر جمالیان پور. (۱۳۸۹). بررسی وجود محافظه کاری در گزارشگری مالی شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله پیشرفت های حسابداری دانشگاه شیراز*. دوره دوم، شماره اول، پیاپی ۵۸، صص. ۸۵-۱۱۹.
۴. ستایش، محمد حسین. (۱۳۸۲). مقایسه قدرت پیش بینی سود خالص و سود عملیاتی. *مجله علوم اجتماعی و انسانی دانشگاه شیراز*. دوره نوزدهم، شماره دوم، پیاپی ۳۷، صص. ۱۲۴-۱۱۳.
۵. شباهنگ، رضا. (۱۳۸۳). *تئوری حسابداری*. جلد اول، سازمان حسابرسی، نشریه ۱۵۷.
۶. شریعت پناهی، سید مجید و قاسم قاسمی. (۱۳۸۴). مقایسه دقت پیش بینی سود توسط مدیریت با سری های زمانی باکس- جنکینز. *فصلنامه مطالعات حسابداری*. شماره ۱۱ و ۱۰، صص. ۲۲۶-۲۰۹.
۷. قائمی، محمد حسین و محمد رضا وطن پرست. (۱۳۸۴). بررسی نقش اطلاعاتی حسابداری در کاهش عدم تقارن اطلاعاتی بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی های حسابداری و حسابرسی*. سال ۱۲، شماره ۱۴، صص. ۸۵-۱۰۳.
۸. کردستانی، غلامرضا و حبیب امیر بیگی لنگرودی. (۱۳۸۹). محافظه کاری در گزارشگری مالی و پیامدهای اقتصادی. *فصلنامه حسابرسی*. شماره ۴۸، صص. ۱۲۸-۱۳۳.
۹. مدرس، احمد و محمد رضا عباس زاده. (۱۳۸۷). بررسی تحلیلی تأثیر توانایی پیش بینی اجزاء تعهدی و جریان های نقدی بر کیفیت سود پیش بینی شده. *مجله دانش و توسعه*. سال یازدهم، شماره ۲۴، صص. ۲۴۹-۲۱۳.
۱۰. مشایخ، شهناز و سیده سمانه شاهرخی. (۱۳۸۶). بررسی دقت پیش بینی سود توسط مدیران و عوامل مؤثر بر آن. *بررسی های حسابداری و حسابرسی*. دوره ۱۴، شماره ۵۰، صص. ۸۵-۶۵.
۱۱. مومنی، منصور و علی فعال قیومی. (۱۳۸۹). *تحلیل های آماری با استفاده از اس پی اس اس*. چاپ سوم، تهران، انتشارات کتاب نو.
۱۲. مهرانی، کاوه؛ وافی ثانی، جلال و محمد حلاج. (۱۳۸۹). رابطه قراردادهای بدهی و اندازهی شرکت با محافظه کاری در شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *بررسی های حسابداری و حسابرسی*. دوره ۱۷، شماره ۸۹، صص. ۹۷-۱۱۲.
۱۳. مهدوی، غلامحسی و علی زارع حسین آبادی. (۱۳۹۰). بررسی ارتباط بین خطای سود پیش بینی شده و اقلام تعهدی کل شرکت های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *فصلنامه بورس اوراق بهادار*، سال چهارم، شماره ۱۶.

۱۴. نمازی، محمد و کاظم شمس‌الدینی. (۱۳۸۶). بررسی سازه‌های موثر بر دقت پیش‌بینی سود توسط مدیریت شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. *مجله توسعه و سرمایه*. سال اول، شماره ۱، صص. ۱-۲۵.

۱۵. نوروش، ایرج و بیتا مشایخ. (۱۳۸۳). سودمندی ارزش افزوده در پیش‌بینی سود حسابداری شرکت‌های تولیدی پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران طی ۱۳۸۱ تا ۱۳۷۵. *بررسی‌های حسابداری و حسابرسی*. سال یازدهم، شماره ۳۶، صص. ۹۵-۱۰۸.

16. Ajinkya, B and Gift, M.(1984). "Corporate Manager's earnings forecasts and symmetrical adjustments of market expectations." *Journal Of Accounting Resaerch*, Vol. 22, PP. 425-444.
17. Ajinkya, B; Bhojraj, S and sengupta, P.(2005). "The association between outside directors, institutional investors and the properties of management earnings forecasts" *Journal of Accounting Research*, Vol. 43, PP. 343-376.
18. Basu sudipta. (1997). "The Conservatism Principle and The Asymmetric Timeliness of Earnings." *Journal Of Accounting and Economics*, Vol. 24, pp. 24 – 337.
19. Battacharya, U; H. Daouk and M. Welker (2003). "The World Price of Earnings opacity." *The Accounting Review*, Vol. 78, No. 3, PP. 641-678.
20. Beaver, W. and S. Ryan. (2004). "Conditional and Unconditional Conservatism: Concepts and Modeling." *Working paper, Review of Accounting Studies Conference*.
21. Behn, Bruce K; Choi, Jong-Hag and Tony, Kang (2008). "Audit Quality and Properties of Analyst Earnings Forecasts." *The Accounting Review*, Vol. 83, No. 2, PP. 327-349.
22. Biddle ,Gary C., Mary L. Ma and Frank M. Song. (2010). "Accounting Conservatism and Bankruptcy Risk", *Financial Accounting and Reporting Section*, www.ssrn.com, PP.1-20
23. Bikki, J.(1980). "Further Evidence on the accuracy of management forecasts vis-à-vis analysts forecasts." *The Accounting Review*, Vol, 55, No. 1, PP. 96-101.
24. Choi, J-H and T.J, Wong (2007). "Auditors' Governance Functions and Legal Environments: an Enternational Investigation.", *Contemporary Accounting Research*, Vol. 24, PP. 1-36.
25. Clarkson, G; Jacobsen, Trond E and Archer L. Batcheller, (2007). "Information asymmetry and information sharing." *Government Information Quarterly* Vol. 24, PP. 827-839.
26. Cragg, G and Malkiel, B.G.(1986). "The Consensus and Accurary Of some Predictions of the groth of corporate earnings." *The Journal Of Finance*, Vol. 23, PP. 67-48.
27. Denis, Cormier and Isabelle, Martinez (2006). "The Association Between Management Earnings Forecasts, Earnings Management, and Stock Market Valuetion: Evidence From French IPOs." *The International Journal of Accounting*, Vol, 41, PP. 209-236.

28. Dey, A. (2005). "Corporate Governance and Financial Reporting Credibility." *Working Paper, Northwestern University, Kellogg School of Management, Evanston, Illinois.*
29. Diamond, D and Verrecchia, R.(1991). "Disclosure, liquidity and the cost of equity capital." *The Journal Of Finance*, pp. 1335-1360.
30. Frankel, R; McNichols, M and Wilson, G.(1995). "Discretionary disclosure and external financing." *The Accounting Review*, Vol. 70, PP. 135-150.
31. Gioly, Dan; Carla, Hayn and Ashok, Natarajan (2007). "Measuring Reporting Conservatism." *The Accounting Review*, Vol. 82, pp. 65-106.
32. Givoly, Dan and Carla, Hayn (2000). "The changing time-series properties of earnings, cash flows and accruals: Has financial reporting become more conservative?." *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 29, pp. 387-320.
33. Hui, Kai Wai; Matsunag, Steve and Dale, Morse (2009). "The Impact Conservatism on Management Earning Forecasts." *Journal of Accounting and Economics*, Vol. 47 pp 192-207.
34. Kasznik R and Lev, B.(1995). "To Warn or not to warn: management disclosures in the face of an earnings surprise." *The Accounting Review*, Vol. 70, PP. 113-134.
35. Khan, M and R, Watts(2007). "Estimation and validation a firm-Year measure of conservatism." *Working paper, sloan scholl, MIT, combrige.*
36. Kim, B and Jung, K.(2007). "*The Influence of Tax costs on Accounting conservatism.*" *Korea Advanced Institute of science and technology.*
37. Koch, A.(2001). "Financial Distress and the credibility of management Earning forecast." *Working paper, Carnegie Mallon University, Pittsburgh, PA.*
38. Laffond, Ryan and Ross L. Watts (2008). "The information role of conservatism." *The Accounting Review*, Vol. 83, I. 2, pp 447-478.
39. Lev, B and Penman, S.H. (1990). "Voluntary Forecast disclosure, non-disclosure, and stock price." *Journal Of Accounting Reseach*, Vol. 28, PP. 49-76.
40. Li, Jing (2008). "*Accounting conservatism, Information uncertainty and analysts Forecasts.*" *Working paper, Columbia University.*
41. Machuga, S.M; Pee Iffer, P.J and Verma, K.(2002). "Economic value add, future accounting earnings, and financial analysts earnings per share forecasts." *Review of Quantitative Finance and Accounting*, Vol. 18, PP. 59 73.
42. Ming, L. (2007). "*Corporate Governance, Auditor Choice and Auditor Switch, Evidence from China.*" *A thesis submitted in partial fulfillment of the requirements for the degree of Doctor of Philosophy. Hong Kong Baptist University.*
43. Nagar, V; Nanda, D and Wysocki, P.(2003). "Discretionary disclosure and stock-based incentives." *Journal Of Accounting and Economimcs*, Vol. 34 PP. 283-309.
44. Paek, W; Chen, L and Sami, L. (2007). "*Accounting conservatism Earnings persistence and pricing Multiples on earnings.*" *Working paper, sungkynukwan Uninersity, Arizona state University-West campus, and Lehigh University.*
45. Patell, J.(1976). "Corporate Forecasts Of Ernings per Share and Stock Price behavior: Emprical tests." *Jornal Of Accounting Research*, Vol. 14, pp. 246-276.

46. Penman, S.(1980). "An Empirical Investigation Of the voluntary disclosure of corporate earnings forecasts." *Journal Of Accounting Research*, Vol. 18, PP. 132-160.
47. Pownall, G and Way mire, G.(1989). "Voluntary disclosure credibility and securities Prices: Evidence From management earnings forecasts." *Journal OF Accounting Research*, Vol. 27, PP.227-245.
48. Ruland, W.(1978). "The Accuracy of forecasts by management and by financial Analysts." *The Accounting Review*, Vol. LIJ No. 2, PP. 439-447.
49. Watts, R.L. (1993). "A Proposal For Research on Conservarism." *Working Paper, University of Rochester, Rochester (Presented et the AAA Meetings, San Francisco, CA)*.
50. Way mire, G.(1984). "Additional evidence on the information content of management earning forecasts." *Journal of Accounting Resaerch*, Vol. 22, PP. 703-718.
51. Zmijewski, M.E (1984). "Methodological Issues Related to the Estimation of Financial Distress Predication Model." *Journal of Accounting Research*, Vol.